

Geen brug te ver

Marcel van Roosmalen bij Meulenhoff:

Het is nooit leuk als je tegen een boom rijdt

Ik ben (s)normaal

Geen brug te ver

Je moet opschrijven dat hier niets gebeurt

Het zijn de kleine dingen die het doen

Mijn legendarische moeder overleeft alles

Totaal. Zijn beste reportages

Totaal 2. Zijn beste columns

Totaal 3. De vergeten reportages

Met Eva Hoeke:

Als het maar niet op ons lijkt

Marcel van Roosmalen

Geen brug te ver

Het Arnhem van Marcel van Roosmalen

MIJNENBODI

De columns en verhalen in deze bundel verschenen eerder in *nrc.next*, *VARAgids* en *Volkskrant Magazine*.

van Grunsven
CREATIVE MANAGEMENT

Deze uitgave is tot stand gekomen met medewerking van Van Grunsven Creative Management, zie ook: www.vangrunsvencm.com

Eerste druk 2015

Zevende druk 2026

ISBN 978-90-896-8464-6

ISBN 978-94-023-3032-8 (e-book)

NUR 320

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Omslagbeeld: jeugdfoto Marcel van Roosmalen (privécollectie)

Vormgeving binnenwerk: Steven Boland

Auteursfoto: © Martin Dijkstra / Lumen Photo

© 2015 Marcel van Roosmalen en Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Woord vooraf

Ik werd bij toeval Arnhemmer (de Arnhemmer zelf zegt Er-nemmer). Mijn ouders kwamen uit Oirschot en Middelbeers, dorpjes in Noord-Brabant. Toen mijn vader een baan kreeg bij de provincie Gelderland verhuisden ze in 1966 naar de nieuwbouwwijk Presikhaaf. Ze gingen wonen op het Cloekplein. Daar in de flat, helemaal bovenin onder de letters W I N K E van WINKELCENTRUM PRESIKHAAF, werd ik twee jaar later geboren. Ze noemden hun flat ‘onze bungalow’, omdat ze naast de lift woonden en dus geen directe burens hadden.

Een flat was toen iets bijzonders. Ooms, tantes, broers en zussen, ze kwamen allemaal kijken naar een woning zo hoog in de lucht, genoten van het uitzicht en vroegen zich af hoe mijn moeder in godsnaam de was ophing. Mijn ouders moesten wennen aan Arnhem en de wijk Presikhaaf in het bijzonder. Toen ze zich in hun netste kleren kwamen voorstellen, ontdekten ze dat de andere bewoners op de galerij liever geen contact – de Arnhemmer zegt ‘contac’ zonder ‘t’, zoals hij bij het spreken ook de ‘a’ verandert in een ‘e’ – met burens hadden.

Een buurman keek naar de buik van mijn zwangere moeder en zei: ‘Als je maar niet *denk* dat ik je naar het ziekenhuis breng.’

Na mijn geboorte zaten mijn moeder en ik iedere dag op het balkon. Mijn moeder op een strandstoel, ik in het badje ernaast. We wachtten dan tot mijn vader thuiskwam.

In Winkelcentrum Presikhaaf, een van de eerste overdekte winkelcentra van Nederland – overdekt betekende toen nog

dat je onder een soort afdakje kon lopen, de overkapping kwam pas later – waren twee supermarkten: de Gruyter en de Coop. Mijn moeder deed boodschappen bij de Coop, waar ze contact kreeg met andere jonge moeders, die zich zonder uitzondering iets anders hadden voorgesteld van het leven in een flat in een nieuwbouwwijk.

Samen schreven ze een brief naar de gemeente voor een oversteekplaats over de IJssellaan, want het groene park – ‘de stadsoase’ met grasvelden en vijvers – aan de overkant van de weg was door het vele verkeer voor moeders met kinderen onbereikbaar.

De markante oversteekbrug kwam pas een paar jaar later, toen de meeste moeders van toen allang verhuisd waren.

Mijn vader nam ons nog jaren mee naar Kapper Kniest in het winkelcentrum. Daar lagen stapels *Voetbal Internationals*. De laatste keer dat we er waren knipte een van de kappers mijn vader per ongeluk in het oor. Hij kreeg een pleister en vijf gulden korting, hetgeen werd gebracht als een enorme geste.

Juist dat is typisch Arnheems, die houding van ‘Ik doe het toch maar’ terwijl er niets bijzonders is gepresteerd, zoals de Arnhemmer het ook de normaalste zaak van de wereld vindt dat hij op het laatste moment van mening verandert. Alles onder het motto: ‘Je beste vriend, dat ben je zelf.’

Pas toen ik er weg was – eerst naar Nijmegen, later naar Amsterdam – besepte ik dat Arnhem meer was dan een stad; een niet meer te verwijderen manier van kijken. Of zoals Arnhemmer en cartoonist Peter van Straaten het tegen me zei toen ik hem interviewde: ‘O, die geweldige taal.’ Een zin die spontaan bij hem opkwam: ‘Kom hier, dan zal ik je een klap in de nek geven zodat je petroleum pist en een week nadruppelt.’

Herman Koch, ook geboren in Arnhem, schreef in *Eindelijk oorlog*: ‘Het begint bij mij meteen al op het station. Dat gevoel alsof je in een te warm gestookte kamer bent waar geen raam open kan. Alsof je in de wachtkamer van de tandarts zit en tijdschriften doorbladert, zonder dat je ooit wordt binnengeroepen om van die zeurende kiespijn te worden verlost.’

Het zal wel weer door de oorlog komen, waarin de stad totaal werd verwoest, maar typerend voor de Arnhemmer is dat hij altijd het zwartste scenario als uitgangspunt neemt. De ingecalculeerde nederlaag. Er zijn er die dat cynisch vinden, maar de Arnhemmer redeneert: dan kan het alleen nog maar meevallen.

Die manier van kijken treft u aan in deze bundel met columns over Arnhem en Velp want die plaats, mijn moeder woont er nog, zag ik in mijn jeugd meer als een buitenwijk van Arnhem, een redenering waarover de Arnhemmer zou zeggen: ‘Ik heb geen hoge muts op van de berichtgeving.’

Marcel van Roosmalen

Je beste vriend, dat ben je zelf

Ik moest naar Arnhem voor een etentje met Arnhemmers, van wie er een aantal me vooraf diverse keren hadden gebeld dat ik vooral moest komen. Hele verhalen over hoeveel zin ze erin hadden, maar toen ik er eenmaal was, bleek de helft er niet te zijn.

‘Ik had ineens toch niet zoveel zin,’ zei een van de wegblijvers me de volgende dag. Waar ze ergens anders een smoes verzinnen, vindt de Arnhemmer het de normaalste zaak van de wereld dat hij van mening verandert. Alles onder het motto: ‘Je beste vriend, dat ben je zelf.’

In de aanloop naar dat etentje wandelde ik door de stad. In de Steenstraat, een winkelstraat die de laatste jaren behoorlijk is opgeknapt maar nog steeds niet uitnodigt om te winkelen, werd ik overvallen door een wolkbreuk. Ik schoot de Martinuskerk in, waarvan ik wist dat mijn vader er de laatste jaren regelmatig heen was gegaan.

In de hal stond een tachtiger, de broek te hoog opgetrokken, met een emmer sop een houten deur te boenen. Ik zei dat het hard regende, waarop hij antwoordde dat het wel meeviel.

‘Straks viel er veel meer uit.’

Met zo’n zin heb je me meteen.

‘Straks’ gebruiken in de verleden tijd en de hemel voorstellen als een bak met water die ze nu en dan omkieperen. We spraken kort over het gebouw, waarvan hij blij was dat het een paar jaar geleden was gerestaureerd. Hij hield de duimen een centimeter of tien uit elkaar en zei dat er ‘zulke wurmen’ in de houten balken hadden gezeten.

‘Het was luilekkerland hier, die beesten vraten zich helemaal vol. Probeer die er maar eens uit te krijgen met een handvol parochianen.’

Ik vroeg of hij mijn vader, de heer Van Roosmalen, had gekend. Hij stopte even met boenen, wreef met de mouw van zijn blouse de bril schoon en vroeg: ‘Overleden?’

Ik knikte.

‘Had hij een bril?’

Ik knikte weer.

‘Ja,’ zei de man. ‘Die ken ik wel. Die heeft ook nog meegeholpen met het verjagen van de wurmen.’

Ik wist zeker dat het niet waar was, maar vond het toch leuk om te horen hoe mijn vader, die hoogtevrees had, in die kerk op een ladder was geklommen om de balken in het plafond te behandelen met een gif en dat hij daarna op de brommer, die hij nooit gehad heeft, was teruggereden naar huis.

‘Mijn vader had geen brommer,’ zei ik.

De man haperde geen moment.

‘Dan had hij een fiets, ik zie hem nog zo weggrijden.’

Het ouderlijk huis

Als ik mijn geboorteplaats opnieuw zou mogen kiezen, was ik weer in Arnhem geboren. Dat mijn ouders later naar Velp verhuisden heb ik altijd als een fout gezien. Je ruilt een BMW ook niet in voor een Suzuki Swift.

Gedwongen door omstandigheden ben ik alweer een paar dagen in het ouderlijk huis. Ze wonen in de nieuwbouw van Velp-Zuid. De mensen die er twintig jaar geleden woonden, wonen er nu nog. De meesten zijn met pensioen. Vroeger waren ze verpleger, conducteur, douanier, postbode en ambtenaar. Er zat ook een zedendelinquent tussen, maar die is verhuisd.

Het wel en wee in het ouderlijk huis wordt op de voet gevolgd.

‘Ik zag de gordijnen bewegen.’

Op mijn beurt word ik bijgepraat over ziektes, sterfgevallen en ander ongemak. Ik weet inmiddels dat het heel vervelend is om eksterogen aan de tenen te hebben en dat het in de gemeente Rheden niet makkelijk is om een vergunning voor een dakkapel te krijgen.

Een van de bewoners overleed aan een geheimzinnige ziekte waardoor zijn hoofd en voeten op latere leeftijd begonnen te groeien. Een buurman zei: ‘Hij had iedere winter een nieuwe muts en twee keer per jaar nieuwe schoenen nodig.’

Op straat gebeurt niets.

Letterlijk.

Als er iemand passeert – meestal is dat om een brief te posten, dat gebeurt hier nog – gaat mijn moeder even voor het

raam staan. Dan zegt ze dingen als: ‘Mevrouw Slachter fietst snel, die heeft haast.’

Een buurman had een nieuwe bladblazer, hij stond er een half uur mee te worstelen onder een boom.

Hij liet het ding zien.

Je had drie verschillende blaassterktes, maar zelfs op ‘krachtig’ en ‘turbo’ kreeg hij de hondendrol die hij had aangetroffen niet weg.

Hij vroeg: ‘Wat is turbo?’

Gelukkig kende hij de afzender van de drol, de zaak wordt aangekaart. Het gesprek werd afgesloten met de mededeling dat hij appels ging kopen en dat hij daarna appelmoes ging maken.

Wat ik grappig vind is dat al die mensen, misschien is dat een leeftijdsdingetje, onbedoeld humoristisch zijn doordat ze letterlijk zeggen wat ze aan het doen zijn. Dat je iemand ziet met een tas vol boodschappen in de hand en dat die dan zegt: ‘Ik heb boodschappen gedaan.’

Ook gehoord:

‘Ik ben in de tuin aan het werk.’

‘Ik ben een rondje aan het lopen.’

‘Ik laat de hond uit.’

‘Ik ben de auto aan het wassen.’

‘Ik heb tuinhandschoenen aan.’

Zelf zeg ik meestal dat ik een sigaret aan het roken ben. En anders zeg ik dat ik ‘buiten’ ben, of dat ik op straat sta. Ik heb ook al een keer gezegd dat ik een jas aanhad, maar daar werd verder niet op gereageerd.

Het absolute hoogtepunt kwam in de vorm van een buurman met de arm in het gips.

Hij zei: ‘Ik heb last van de voeten.’

Hoe is de opkomst?

Mijn vader was zijn hele leven ambtenaar, waarvan 25 jaar bij de provincie Gelderland. Daar schreef hij rapporten over de loop van de rivier de Berkel die vaak ongelezen met multomap en al verdwenen, wat hem gek genoeg niet afremde om er een volgende keer met extra energie tegenaan te gaan. Bij zijn afscheid kreeg hij een fiets met drie versnellingen. Verkiezingen voor de Provinciale Staten vond hij zo belangrijk dat hij tot ver na zijn pensionering op dat soort dagen even langs de oude werkplek fietste waar in de hal altijd wel een stembureau was.

‘Even informeren hoe de opkomst is.’

Vroeger vond ik dat vreemd, maar nu – ik logeerde een paar dagen bij mijn moeder – begreep ik die drang om eropuit te trekken wel, gek als ik werd van dat geritsel van haar de hele dag. Kastje-open-kastje-dicht, slof-slof waar liggen die sleutels nou?, gekraak met plastic tasjes, het ging daar maar door.

‘Ik fiets even naar het Provinciehuis,’ hoorde ik mezelf zeggen, waarna zij begon te zeggen wat of mijn vader gestemd zou hebben en dat ze zo blij was dat hij al die verschrikkelijke kwezels van nu niet meer had meegemaakt. Zelfs de politici waren er na zijn dood niet op vooruitgegaan.

Het Provinciehuis aan de Markt in Arnhem ademde een zekere chic, net als de receptioniste met haar sjaal om de hals. Deze weg was mijn vader dus duizenden keren gegaan. Langs de receptie, voorbij het bronzen borstbeeld en het zwaard dat

de Poolse bevrijders hadden achtergelaten, naar de liften met in de hand een leren koffer waarin een bruine broodtrommel zat.

In de hal zaten twee bejaarden en een blonde mevrouw achter een bord met snoep te wachten op kiezers die niet kwamen. We voerden een zinloos gesprek.

‘Hoe is de opkomst?’

‘Weeknie,’ loog de man, aan het accent te horen een Arnhemmer.

Even verderop, bij een pilaar: thermoskannen met koffie en zilverkleurige dienbladen met cake. Ze hadden al drie keer gezegd dat ik die vooral moest pakken.

Na de eerste hap: ‘Klef. Of niet?’

Waarom zei zo’n man dat niet voor je ervan hapte?

Opeens wilde ik wel eens zien in welke kamer mijn vader daar al die jaren had gezeten. De receptioniste belde een voorlichter, een vriendelijke man met een snor. Hij wees door het raam naar een kale vlakte want de aanbouw was ‘duurzaam gesloopt’.

‘Daar zat hij. Op zich een prima plek.’

Over die tweede zin dacht ik lang na.

Levende standbeelden

Mijn moeder werd 83, we vierden het met een etentje in Chinees Indisch Restaurant ‘The Blue Lotus’, een zaak met uitzicht op het grootste parkeerterrein van Velp, waar ze van de directie een ijsje met een stuk vuurwerk erin kreeg aangeboden.

Een ervaring rijker reisden we de volgende dag terug via Arnhem waar de straten waren afgezet vanwege de tweede dag van het wereldkampioenschap levende standbeelden. We vielen er totaal onvoorbereid in, de winkelstraten zaten vol met deelnemers, bezig met de laatste voorbereidingen.

Ter hoogte van Bakker Bart sprak ik het eerste levende standbeeld, een blauw geverfde vrouw met een Limburgs accent, die als ‘godin van de zee’ hoge ogen dacht te gaan gooien. Tenminste, als ze geen last kreeg van jeuk of koude voeten, de twee grootste vijanden van een levend standbeeld.

De strekking van het gesprek was: als je een levend standbeeld bent, heb je het ook niet makkelijk tegenwoordig. Ik dacht altijd – waarom eigenlijk? – dat levende standbeelden vrolijke mensen waren, maar dat was vroeger, toen je nog geen vergunning nodig had om ergens als levend standbeeld te gaan staan en je op een dag nog moeiteloos een paar honderd euro ophaalde.

Net als bijna alle andere Nederlandse levende standbeelden had dit levende standbeeld last van ‘de opdringerige’ Roemeense levende standbeelden. Ze hadden de markt overspoeld en de andere levende standbeelden een slechte reputatie be-

zorgd. De regering moest er wat aan doen. Ze zei nog net niet: eigen levende standbeelden eerst. Het bleek te gaan om een breed gedragen sentiment.

Een grijs geschminkte man met tussen zijn benen een zwart rubberen paard zei: ‘In een normale branche selecteert het zich uit. Dan vallen de slechten gewoon af en blijven de goeden over. Maar er waren op een zeker moment zoveel slechte levende standbeelden dat de goede niet meer opvielen. De mensen dachten: O, weer een levend standbeeld, doorlopen.’

De levende standbeelden moesten het tegenwoordig hebben van evenementen zoals dit wereldkampioenschap, waar een deskundige jury vooraf het kaf van het koren had gescheiden. ‘Zodat onze professionals geen last hebben van “Oost-Europese grapjassen die even naar de feestwinkel zijn geweest”’.

Ik, die tot dit weekeinde dacht dat alle levende standbeelden ooit in een feestwinkel waren begonnen, wist helemaal niets van deze problematiek en dat straalde ik ook uit.

‘In Roemenië heb je heel veel Dracula’s, die een hele leuke boterham verdienen,’ zei de man met het rubberen paard tussen de benen, terwijl hij met zijn armen zwaaide. ‘Dan gaan wij daar toch ook niet allemaal verkleed als Dracula naartoe?’

Waarom eigenlijk niet? dacht ik toen.

De cultuurscout

Cultuurscouts zitten overal, het liefst in wijken waar de bewoners helemaal niet op cultuurscouts zitten te wachten. Tenminste, dat denken ze, want dan kennen ze de cultuurscout nog niet. Cultuurscouts zijn bijna altijd vrouwen en het zijn doordouwers, ze duwen de cultuur desnoods je gezicht in. En ze worden steeds actiever, tenminste, dat denk ik, want in korte tijd ontmoette ik er drie en het verschijnsel bestaat toch al een paar jaar.

De eerste was verre familie, laten we haar maar Irma noemen. Ik zat naast haar op een feestje waar ze me de oren van het hoofd kletste over kunstborrels, de kunstroute die ze had uitgezet en haar cultuurnetwerk. Ze was nu drie jaar actief in een wijk in Rotterdam en de kunstenaars daar vochten voor een plekje op ‘de culturele kaart’ die ze ieder jaar samenstelde.

‘De pioniersfase is voorbij,’ zei ze. ‘Ik heb echt de indruk dat ik in de wijk ben verankerd.’

Regelmatig struinde ze de straten af op zoek naar ‘culturele waarden’. Wat die precies waren bleef vaag, maar als ze ‘iets’ zag wat haar beviel, wilde ze het zichtbaar maken en in verbinding brengen met de bewoners. ‘Desnoods smeer ik het ze in het gezicht.’

Claudia, de cultuurscout van de Arnhemse wijk Presikhaaf, speurde mij zelf op. Ze timmerde samen met een kunstenaars een wijkkrant in elkaar over de flat waarin ik geboren ben. Ze zei het maar meteen: ze vond de flats in Presikhaaf prachtig en ze kon zich zo voorstellen dat ik mooie herinnerin-

gen had. Ik had nul herinneringen, maar mijn moeder wel. Die wilde er zo snel mogelijk weg, wat na drie jaar ook lukte. Ik heb Claudia heel blij gemaakt met mijn babyfoto's.

Ik vond Claudia meteen een bevlogen lieverd en hoopte dat de krant over de flats een groot succes zou worden, maar dat leek me een moeilijk verhaal. Ik ken de bewoners van Presikhaaf een beetje, de meeste hebben een hekel aan boeken, van cultuur krijgen ze jeuk en kranten die ze ontvangen, belanden ongelezen in de kattenbak. Daar was aan gedacht: de krant werd ook, in een vergrote versie, op de flat geplakt zodat het niemand kon ontgaan.

Voorafgaand aan een lezing in een boekhandel in een troosteloos winkelcentrum in Schiedam-Noord ontmoette ik Carolien, die haar gebied een witte vlek noemde. 'Het is trekken en sjoeren hier.'

De cultuurkiosk met uitklapelementen op het pleintje was nog geen groot succes, maar van het cultuurkwartet waarmee bewoners op speelse wijze in contact kunnen komen met artiesten uit de buurt had ze hoge verwachtingen.

Ze monsterde de vijftig belangstellenden in de boekhandel en zei: 'Daar zitten ze dan, de cultuurliefhebbers. Ik heb ze te pakken, tja, je bent cultuurscout of je bent het niet.' Daarna: 'Ik lust ze rauw.'

Even later hield ze een korte toespraak.

De zin 'u gaat cultuurkwartetten' bleef hangen.

Of ze nou willen of niet, dacht ik, laat dat maar aan de cultuurscout over.

Maasbert is terug

Ruim voor aanvang van de wedstrijd Vitesse-Roda JC parkeerde Maasbert Schouten de Porsche Panamera voor stadion GelreDome. Daarna wandelde hij in een tred die het midden hield tussen parmantig en koddig naar de hoofdingang, waar hij even stil bleef staan in de motregen. Vitesse-sjaal over de stropdas geknoopt. Het was duidelijk dat hij graag gezien wilde worden.

Via sociale media begon hij alvast een standbeeldje voor zichzelf te beitelen.

In 2010 was Maasbert Schouten landelijk nieuws. De voormalig topman van kredietverstrekker Afab had ‘zijn’ voetbalclub Vitesse – waar hij tegen wil en dank eigenaar van was geworden – met winst doorverkocht aan de Georgiër Merab Jordania. Zijn met metaforen doorspekte speech werd live uitgezonden op verschillende televisiezenders.

Hij zei dat 16 augustus – de sterfdag van Elvis Presley – voortaan ‘een feestdag voor alle Vitessenaren’ zou zijn en herhaalde een keer of vijf dat Vitesse vanaf nu voor het hoogste ging: de landstitel en voetballen in de Champions League.

‘Het licht in Arnhem staat op groen.’

Naast hem zat de nieuwe eigenaar van Vitesse: de Georgiër Merab Jordania. Hij kondigde de komst van grote versterkingen aan. *‘Give me two days.’*

In de dagen, weken, maanden, jaren erop begon ‘Het Grote Lachen’. Dat begon al een paar weken later toen Maasbert Schouten zich tegen journalisten beklaagde dat de uitdrukking

‘give me two days’ te letterlijk was genomen. ‘Dat is Georgisch voor: “Ik maak het snel in orde.” Alles wat je zegt, wordt verdraaid of uitvergroot. De Vitesse-supporters zijn heel tevreden met mijn uitspraken, de grote boze buitenwereld heeft er moeite mee.’

Aan het eind van dat seizoen zocht ik hem twee keer op in zijn villa in Elst waar hij de gebeurtenissen rond de overname reconstrueerde. Jammer dat Vitesse teleurstellend had gepresteerd. Jammer dat zijn uitspraken destijds verkeerd begrepen waren door de media. Jammer dat de redactie van *De Gelderlander* hem had uitgeroepen tot ‘oliebol van het jaar’. Jammer dat er zo weinig oog was voor zijn zakelijke talent. En of ik nog een kop Senseo-koffie wilde?

Zijn betoog – het duurde twee uur – kwam er eigenlijk op neer dat hij maar even gezegd wilde hebben dat hij de voetbalclub had gered en dat hij verder ook niet wist wat ze hem op die zestiende augustus allemaal hadden laten zeggen.

Waarvan akte.

Maasbert, naar eigen zeggen ‘niet geschikt voor de schijnwerpers’, deed er wat Vitesse betreft verder het zwijgen toe en profileerde zich als investeerder en ondernemer.

Tot gisteren.

Voor, tijdens en na de wedstrijd tegen Roda JC – Vitesse won en nestelde zich met FC Twente boven aan de ranglijst – wist Maasbert zich opeens weer letterlijk te herinneren wat hij destijds had gezegd. Iets met landstitels en Champions League-voetbal. En hij herinnerde zich ook dat hij daarna heel hard was uitgelachen. Via de sociale media begon hij alvast voorzichtig een bescheiden standbeeldje voor zichzelf te beitelen.

We zullen er nog jaren naar moeten kijken.

Hogedrukpan

Na e-mails van Koerdische bewoners van de Arnhemse wijk 't Broek – ‘Jij alsjebleif helpen ons. We niet meer fascisme accepteren’ – besloten ze bij dagblad *De Gelderlander* meerdere verslaggevers naar de volkswijk te sturen om er de ‘etnische spanningen’ tussen Koerden en Turken en tussen nationalistische Turken en gewone Turken te meten. Ze kwamen terug met slecht nieuws: 't Broek was ‘een hogedrukpan’, er was maar weinig voor nodig om de boel te laten ontploffen.

De problemen waren begonnen in juni 2011 toen een medewerker van Stichting Rijnstad tijdens een Turks feest de stekker van de geluidsinstallatie uit het stopcontact had getrokken toen een Turkse muziekgroep een zeer nationalistisch lied – Ik offer me voor je op, Turkije – begon te zingen. Het beoogde de-escalerende effect bleef uit. Integendeel, de actie werkte averechts en ontaardde in duw- en trekwerk.

De verslaggevers van dienst hadden weinig geluk. Ze vonden alleen maar bewoners die anoniem hun verhaal wilden doen. ‘Een volbloed Turkse die geen hoofddoek draagt’ zei dat ze regelmatig op straat werd aangesproken door Turkse vrouwen die wel een hoofddoek dragen. Ze vroegen: ‘Waarom draag jij geen hoofddoek?’ En ‘een echte Arnhemse die al vijftig jaar in de wijk woont’ nam de verslaggevers mee naar achter de schutting in haar achtertuin waar ze vertelde dat ze geen gesprekken op straat meer voerde. Enkele Turken lieten – anoniem – optekenen dat ze alles wat de Koerden beweerden ‘overdreven’ of zelfs ‘ongeloofwaardig’ vonden. Anonieme

Koerden op hun beurt dreigden anoniem met harde acties tegen de overmacht van fascistische Turken in wijkcentrum De Symfonie omdat ze ‘geen vertrouwen in de overheid hebben’.

Zaterdagavond laat – ik logeerde bij mijn moeder, de sigaretten waren op – belandde ik in het hart van het oorlogsgebied. Wijkcentrum De Symfonie was jammer genoeg dicht. Maar in bar Marmaris in de Rijpsstraat zaten enkele tientallen Turken, Koerden en Marokkanen gezamenlijk naar voetbal op een grote televisie te kijken. ‘Ach, wat leuk, de Afrika-cup,’ zei ik tegen mijn gezelschap, want ik was natuurlijk niet alleen naar dit gevaarlijke gebied gereisd. Ik werd aan alle kanten verbeterd. Ze keken naar PEC Zwolle-Heerenveen.

Ik vond het in groepsverband kijken naar PEC Zwolle-Heerenveen een ontroerend stukje inburgering. Dat kijken Nederlanders niet eens.

‘Heerenveen is veels beter,’ zei ene Said die maar meteen bij de Turkse zonder hoofddoek achter de bar een paar pijpjes bier voor ons bestelde.

‘Veel beter,’ zei ik. ‘Niet veels beter.’

Voor zo’n opmerking zou je in het moderne Nederland op je bek kunnen worden geslagen, maar de jongen zei: ‘Dank u wel, meneer.’

Ik informeerde naar de onrust in de wijk.

Ze hadden erover gelezen in *De Gelderlander*, maar er zelf niets van gemerkt. Als ik op zoek was naar onrust kon ik beter de volgende dag terugkomen. Dan speelde Vitesse tegen Ajax, dat werd ook live uitgezonden in bar Marmaris en daarover waren de meningen wel verdeeld.

Bronbeek

Vanwege het mooie weer besloten de vriendin en ik dat het misschien wel eens leuk was om op Arnhem Centraal fietsen te huren en dan vanaf daar naar het huis van mijn moeder in Velp te fietsen waar we waren uitgenodigd voor de maaltijd, maar stiekem vooral om ‘de verschrikkelijke papierwinkel’ op orde te maken.

Met dat vooruitzicht in het achterhoofd genoten we extra van de tocht.

Ik wees haar – ze komt uit de Zaanstreek – op de typisch Arnhemse dingen die we onderweg tegenkwamen: een passerende trolleybus, het glooiende landschap en de woorden ‘lul’ en ‘kut’ die veelvuldig op het straatmeubilair waren geschreven.

Na een kwartier passeerden we Bronbeek, het rusthuis voor oud-militairen waarvan de meesten een verleden in Indië hebben.

De vriendin vond het meteen ‘een mooi gebouw’.

Het maakte herinneringen los aan mijn vader, die zijn diensttijd in Indië vervulde. Eens in de maand ging hij vroeger in Bronbeek eten als er een rijsttafel voor oud-Indiëgangers werd geserveerd. Als kind ging ik een paar keer mee.

Er woonden toen nog een stuk of zestig van die oude mannen die de hele dag in uniformen uit lang vervlogen tijden rondliepen. En die, het zal wel door de rammelende gebitten zijn gekomen, ongelooflijk onsmakelijk konden eten. Ik zag die malende kaken nog voor me, en de slijmslierten aan die kinnen ook die bij iedere hap saté langer leken te worden.

Ik kon er lang naar staren. Als kind dan, de fascinatie voor aftakelende bejaarden is inmiddels verdwenen.

Wat ik me verder herinnerde waren de tochten die ik met mijn vader door het aanpalende museum maakte. Dan wees hij op een landkaart Batavia aan, toen de hoofdstad van Nederlands-Indië, dat later Jakarta ging heten. Achter ons aan een sliert militairen, allemaal van het soort dat graag vertelde dat een banaan in Indië een pisang heette.

Dat vertelde ik allemaal tegen de vriendin, die opeens enorme zin had om met bejaarden te praten. Als ze dat wilde, hadden we ook gewoon door kunnen fietsen naar mijn moeder, bedacht ik later. Maar toen was het al te laat. Van de tien nog levende ex-militairen troffen we er ter hoogte van de verzameling sabels in het museum eentje die ons meteen meenam naar zijn kamertje waar de uniformjas uit 1932 keurig gestreken op de rand van zijn bed lag.

Die ging op Koningsdag aan, liet hij weten.

Hij begon aan een lange monoloog over werk, carrière en koningshuis die niet te onderbreken viel. We waren inmiddels volledig op de hoogte van alles.

‘Jullie mogen het wel weten hoor, hoeveel meisjes ik onder de rok heb gekeken.’

Mijn moeder belde. Waar we bleven. Ze had bloemkool, blinde vink en aardappels gemaakt.

‘We komen eraan,’ zei ik, maar die boodschap ging verloren.

‘Stilte!’ riep de oud-militair. ‘Ik praat.’